

vere af, hvad man kan kalde Tilliden til de personlig oplevede Erfaringer, og af, hvad man mener at kunne betegne som Oplysninger om Forholdene paa andre Steder, indhentede i et mere eller mindre fyldestgjørende og begrundet Form. Det er i Virkeligheden disse Momenter, som komme, og som ere komne til at spille Hovedrollen. De komme til, om jeg saa maa sige, at virke ind paa den Sindsstemning, hvormed man betragter den hele Sag. Det er netop ved saadanne Sager af en afgørende Betydning, hvilken Stemning der efterhaanden har arbejdet sig frem hos En, til dels vunden gennem personlig Erfaring. Man kommer derved til at se overdrevent fort paa Noget og overdrevent lyst paa Andet, og man kommer saaledes ogsaa derved til at danne sig den Forestillingsmaade, at f. Ex. en saadan Ordning af Examineringerne som den, der nu bestaar, selv med de Forbedringer, som i saa Henseende kunne indføres, og hvortil man virkelig er villig til at henregne det nu af Ministeriet Foreslaaede som noget overordentligt Væsentligt, dog ikke vil kunne fyldestgjøre de Fordringer, som man maa opstille, og som jeg nys i Korthed tillod mig at antyde. Man overser, at det kun er en mere eller mindre begrænset Erfaring, som man selv har om, at der til enkelte Tider, maasse endogsaa i selve Diebliffet, kan paa visse Exempler paa Noget, som man vil kunne kalde Misfærdelse af de Grundsetninger, som jeg saaledes nylig tillod mig at fremhæve, og man bliver derfor, naar man engang personlig er kommen ind paa den omtalte Sindsstemning, tilbøielig til i disse begrænsede Erfaringer at se noget ganske Almindeligt og Noget, som endogsaa i den Grad skal være indkarnet i selve den Indretning, ifølge hvilken Lærerne examinere, at Mislighederne derved — om de ellers virkelig ere tilstede — ikke ville kunne udryddes. Omvendt stiller Ens Stemning sig med Hensyn til et Nye, det, som endnu ikke har givet sig Vidnesbyrd. Der er for det Første den Behagelighed derved som ved Alt, hvad der endnu er i Vente og nyt, at man ikke er kommen til mere eller mindre paa en eller anden Maade at støde an ved dets Gjennemførelse, og at man altsaa ogsaa

lettere er istand til at hengive sig til sangvinne Forestillinger om, hvad det vil kunne udrette. Man er derfor ikke blot tilbøielig til at tro, at en saadan Examenkommission vil være istand til at frembyde og frembringe endogsaa gode og fyldestgjørende Resultater, men man er endogsaa nær ved at være tilbøielig til at mene, at naar den blot kommer, saa maa den efter sin Natur nødvendig fremkalde fyldestgjørende Resultater.

Det er nu netop saadanne Stemninger, som efter min Formenting virkelig have spillet Hovedrollen under de Forhandlinger, som til forskjellige Tider ere blevne førte om det foreliggende Spørgsmaal, og det vil ikke kunne negtes, at de egentlig vanskelig lade sig beseire i nogen Debat. Den Opfattelse, der forkaster det Bestaaende, hvilken i lang Tid har faaet Vægt til at gjøre sig gjældende uden endnu at være bleven prøvet, synes jo ialtfald at kunne være ligesaa berettiget som den, der holder paa dette, og der kommer derfor egentlig for saa vidt ikke noget meget stort Udbytte ud af Forhandlingerne derom. Jeg kommer herved naturligen til at omtale et Par andre Steder i Udvalgets Flertals Udtalelser i Betænkningen, der kunde synes at give mig Ret i saa Henseende. Jeg skal dog kun kortelig berøre de flede Henvisninger til Udlandet, hvorefter det kunde synes, at man kunde sige, at man her bevægede sig paa et Terrain, paa hvilket man allerede havde Veten givet, og for hvis Vedkommende man altsaa kunde udtale sig med Sikkerhed. Den værdige Ordfører har selv idag omtalt Noget, som dog maa kunne gjøre En noget tvivlsom i saa Henseende. Det er jo overhovedet sikkert nok, at lige Sammenligninger med Udlandets Forhold ofte halve meget. Men navnlig tror jeg, at en Sammenligning i denne Henseende imellem vor lille danske indskrænkede Verden og saa den store tydske Verden halter meget stærkt. Jeg tror fremdeles, forsaavidt man har nævnet, hvad der tidligere har fundet Sted i Hertugdømmerne Slesvig og Holsten, at det ikke maa misfærdes, at uagtet de dengang stode i Forhold til det danske Monarki, stode de dog i videnskabelig Henseende i et bestemt Forhold til det store Tydskland. Jeg